

Valdická zahrada a letohrádek s oborou u Jičína

Tomu, kdo bude dnes ve valdické věznici, bývalé Valdštejnově kartouze, nastupovat výkon trestu a nechá se na zastávku „Valdice“ dopravit lokální dráhou, se před jejím zastavením naskytne nečekaný pohled. Jeho spoj bude projíždět zahradou tak rozsáhlou, že jí bylo možné proměnit v anglický park, a záhledne v ní velkou neobydlenou stavbu, kterou bude považovat za samotné nádraží. Jeho srovnání nebude od věci. Stejně jako před stoletím dominovaly v Čechách rozlehlé a nákladně stavěné nádražní budovy svému okolí, tak také tato stavba dodnes ovládá zahradní areál rozřiznutý železniční dráhou. Je to valdický letohrádek, stavba tak zvláštní, že zůstává dodnes málo pochopená, nedokončená a nevyužitá, stojící izolovaně na pokraji industrializované brány Českého ráje, bývalého centra frýdlantského vévodství, města Jičína.

Bylo by možné meditovat nad tím, jak její osud a nepochopení koreluje s jejím stavebníkem, za zdůraznění však nejvíce stojí její osamocenosť, která je osaměním velkého demiurga své doby. Ve Valdštejnově Jičíně nebyla výmluvnější materializována tato vévodova duševní charakteristika více než právě zde. Samostatná, individuální, výrazově silná, gigantická, triumfální a s dalekým výhledem – to vše lze říci jak o valdickém letohrádku, tak i o stavebníku samotném.

1/ Anton Pflieger von Lindenfeld, Valdická obora u Jičína na situačním plánu města Jičína a okolí, kol. 1789. [Moravská zemská knihovna v Brně, sign. STMpa-1211.615]

2/ Rekonstrukce valdické obory u Jičína po založení zahrady a kartuziánského kláštera v roce 1627. [kresba PU]

- 1 obora
- 2 Zebín
- 3 bezejmenný vrch
- 4 zahrada
- 5 kartuziánský klášter
- a malý rybník
- b střední rybník

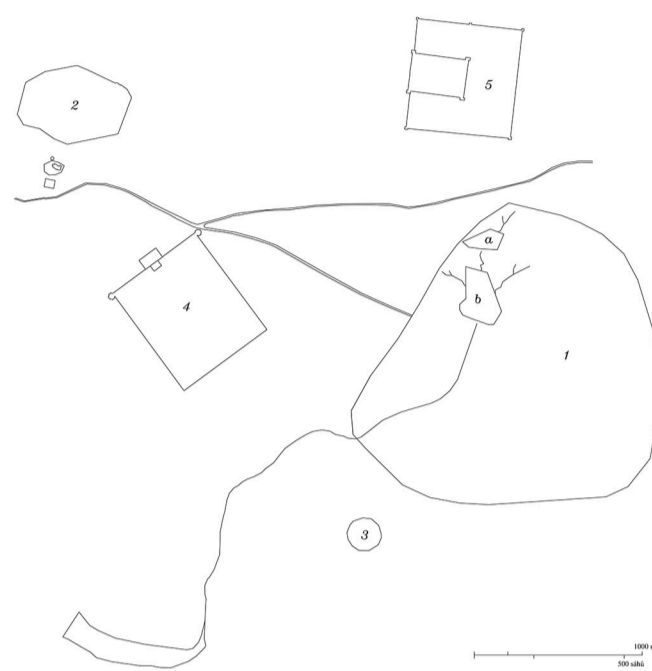
3/ Rekonstrukce valdické obory u Jičína po rozšíření obory o bažantnici, stav v roce 1634. [kresba PU]

- 1 obora
- 2 Zebín
- 3 bezejmenný vrch
- 4 zahrada
- 5 bažantnice
- 6 kartuziánský klášter
- a malý rybník
- b střední rybník
- c velký rybník
- m myslivna

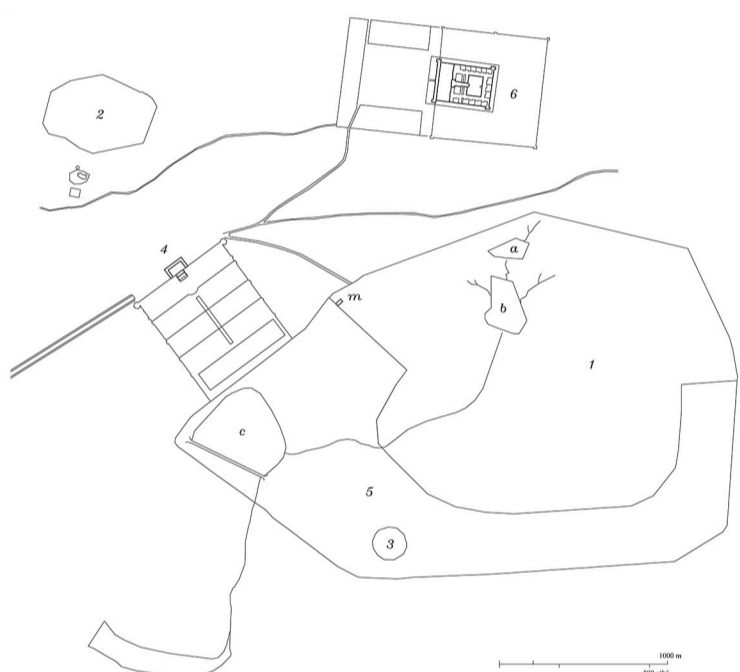
4/ Zahrada valdického letohrádku u Jičína. Celkový plán areálu s pohledem na kasino a vrchem Zebín v pozadí, Josef Thoma, kolem roku 1790. [SOA Plzeň, pracoviště Klášter, ÚS Trauttmansdorff, inv. č. 110, sg. G 30, kt. 116, sl. Gitschin, Fas. 30, Gartensachen 1781–1845]

5/ Rekonstrukce celkového plánu areálu. Čárkované nerealizovaná část severovýchodní ohradní zdi [kresba PU]

2

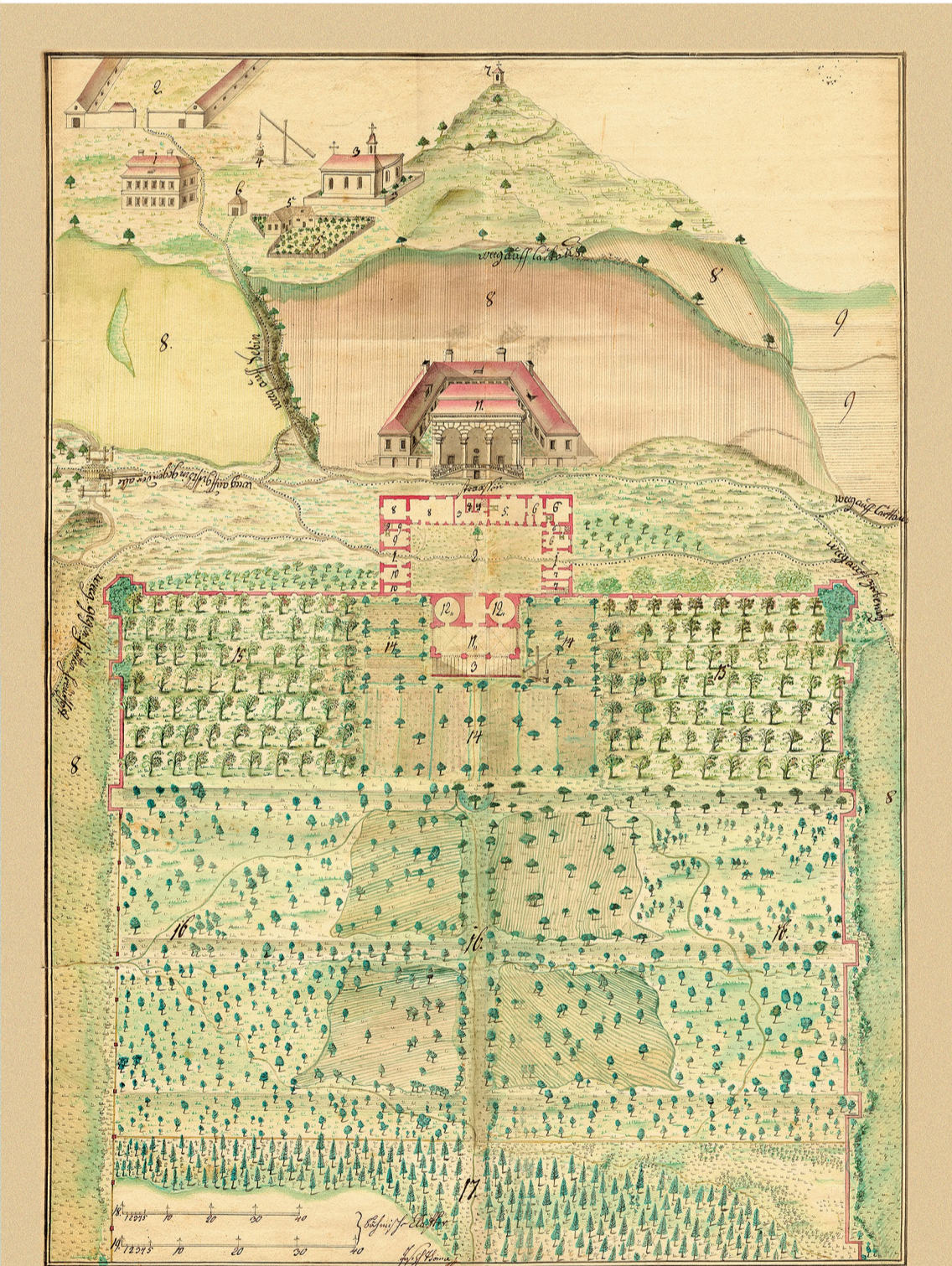
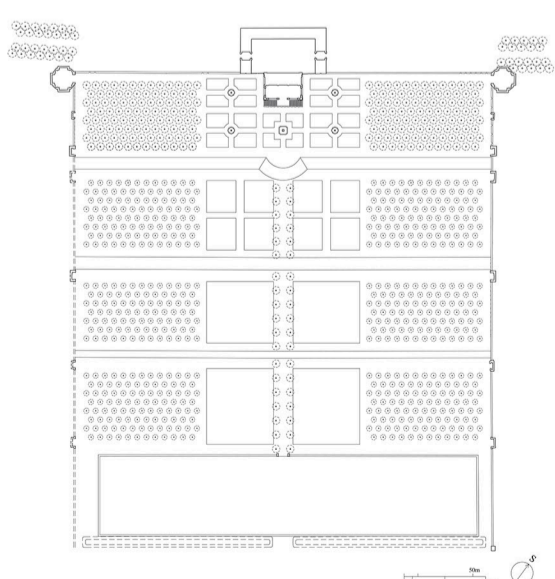
3

Jedním hlasem je však nutné dodat, že stavba dnes svou robustností návštěvníka nenaplní velkým uměleckým zážitkem – zejména pokud známe její ekvivalent v zahradě Valdštejnského paláce v Praze. To je ovšem dojem vyvolaný právě onou nedokončeností, která dnes čitelnost stavby zahaluje, a také záměrným výběrem rustikálního architektonického jazyka.

Budování zahrad na kraji urbanizovaných sídel nebo ukrytých v odlehlých končinách je jedním z charakteristických rysů renesanční kultury, která si v tom vzala inspiraci z antiky. Zahrada měla majiteli nebo hostu, vyčerpaného prací a pobytem v horkem sužovaných městech, poskytnout rekreaci jeho těla i ducha. Zároveň měla poskytnout příležitost vybudovat v ohrazeném areálu v malém měřítku obraz bohatstvím flory přepelného světa a vytvořit tak co nejrozkošnější verzi pozemského ráje. To se odrazilo v nepřeborné rozmanitosti druhů, které se v něm zahradník snažil shromáždit. Jelikož však i biblická rájská zahrada v sobě skrývala potenciální nebezpečí s nedozírnými následky, odrážely tento aspekt i renesanční zahrady a některé se staly v přeneseném smyslu bitevními poli, tak jako zahrada Valdštejnského paláce v Praze.

5

4

I ve valdické zahradě, budované od roku 1626, se toto téma mělo v konceptu zahrady projevit, soudě alespoň podle monumentální trojosé loggie, dominující celému areálu. V tomto případě je však symbol triumfu oproti pražskému paláci ještě výraznější, protože loggie valdické zahrady byla navržena tak, jakoby stála zcela osamocena, zastiňující zcela obytnou část stavby, který stála za ní.